

Dr hab. Robert Krzysztofik
Uniwersytet Śląski
Katedra Geografii Ekonomicznej

**Dylematy rozwoju miast odchodzących
od tradycyjnego przemysłu w
województwie śląskim**

Zmiana bazy ekonomicznej województwa śląskiego pociąga za sobą liczne konsekwencje.

Dwie grupy tych konsekwencji mają i będą mieć znaczenie fundamentalne:

- konsekwencje gospodarcze,
- konsekwencje demograficzno-społeczne.

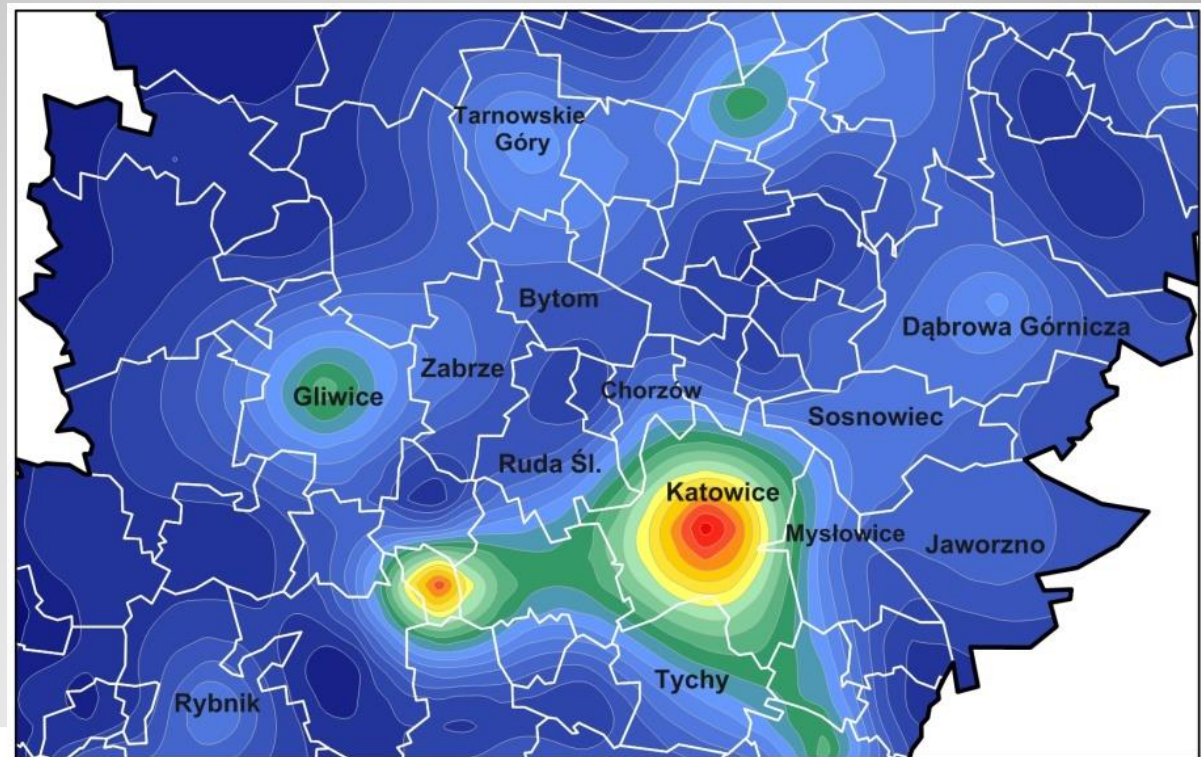
Rozwój ekonomiczny w warunkach transformacji i w najbliższej przyszłości

1. Miasto, aby powstać musi mieć bazę ekonomiczną.
2. Miasto, by funkcjonować musi mieć oparcie w bazie ekonomicznej.
3. Część miast nie ma własnej bazy ekonomicznej (posiada wyłącznie funkcje mieszkaniowe).
4. Funkcje mieszkaniowe nie są wystarczające w rozwoju średnich i dużych miast.
5. Miasto tracąc funkcje gospodarcze wchodzi w stan społeczno-ekonomicznej entropii

W województwie śląskim, w konurbacji katowickiej i rybnickiej zlokalizowane są miasta, których aktualny potencjał ekonomiczny nie byłby w stanie spowodować, że osiągnęłyby obecny stan zaludnienia czy rozwoju przestrzennego.

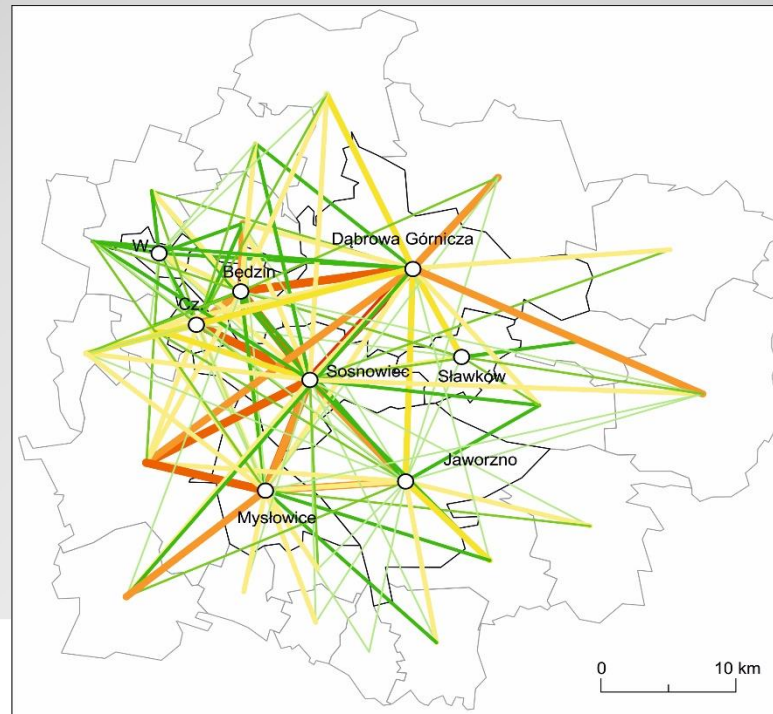
Jeśli tak, to doświadczają one procesów dezintegracji dotychczasowych struktur, które łagodzone są częściowym napływem współcześnie wytwarzanych impulsów rozwojowych. Są one jednak znacząco mniejsze niż te, które decydowały o rozwoju tych miast w ich najlepszym momencie ich dziejów.

Jednocześnie w województwie śląskim następuje polaryzacja rozwoju gospodarczego. Niewątpliwy rozwój kilku ośrodków powoduje powstawanie swoistego cienia rozwojowego obejmującego inne. Silnie eksponuje się regionotwórcza rola Katowic.

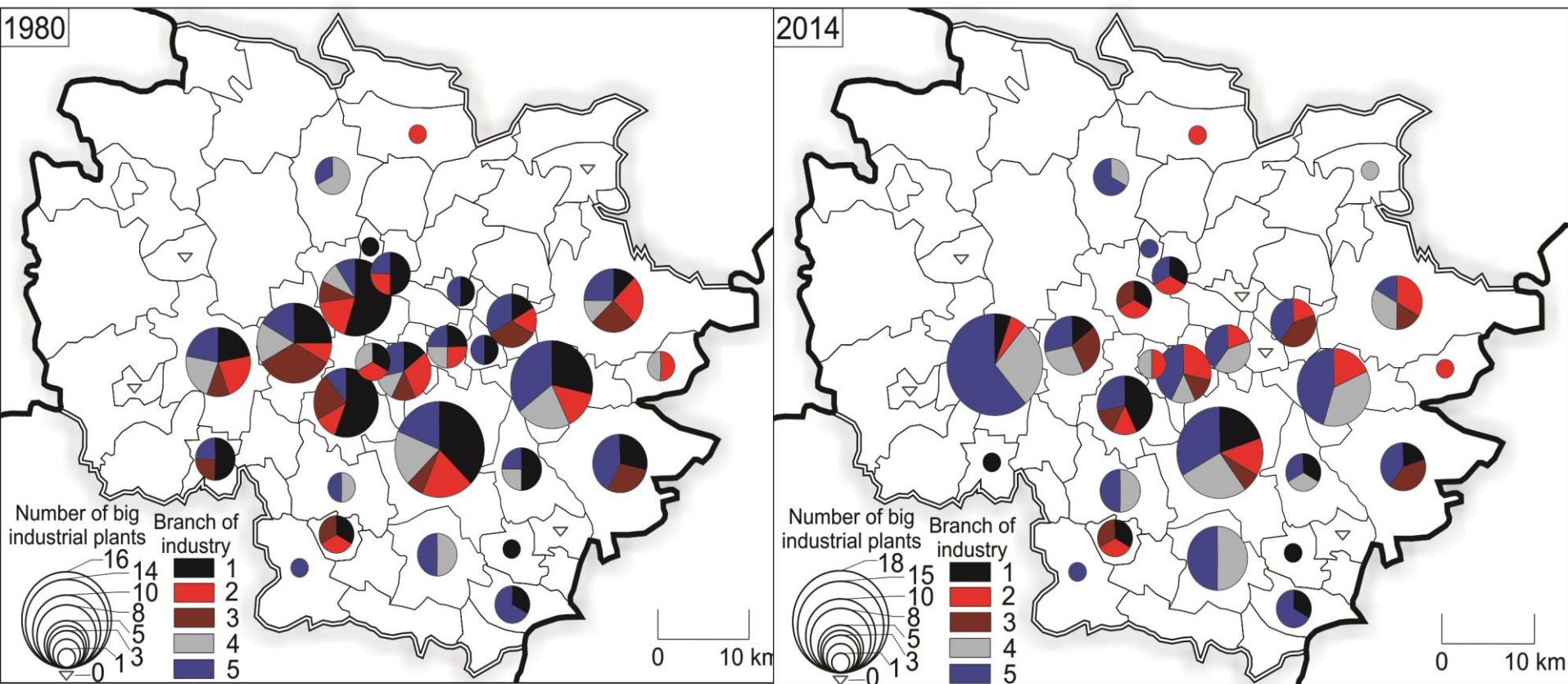

250 300 350 400 450 500 550 600 650 700 750 800 850 900 950 1000 1050 1100 1150 1200 1250 1300 1350

Część z miast województwa śląskiego wchodzi na ścieżkę stanu typu „*back office*”, który jest najmniej dokuczliwą konsekwencją transformacji, a dla niektórych z miast praktycznie jedyną możliwą. Dotyczy to zarówno ośrodków tradycyjnego przemysłu, jak i tych koncentrujących nowe inwestycje.

Niestety niektóre inne miasta nie są w stanie wyjść ze stanu tzw. zamknięcia (lock-in) na negatywnej, po-transformacyjnej ścieżce rozwoju. Zmiana bazy ekonomicznej jest w nich niewystarczająca.

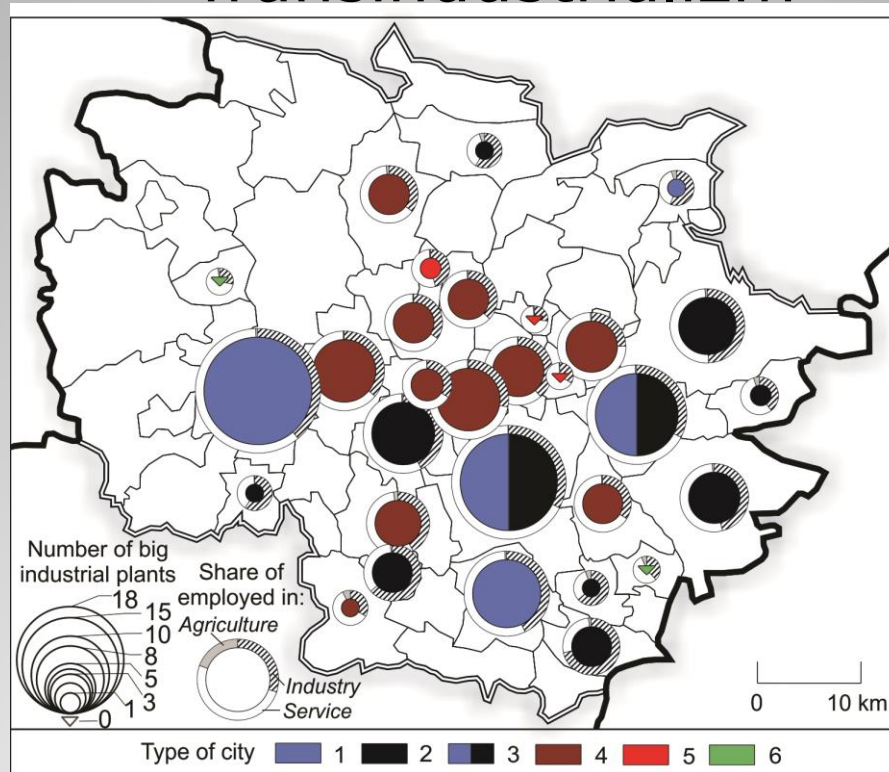

1 – górnictwo węglowe, 2 – hutnictwo żelaza i metali nieżelaznych, 3 – energetyka i przemysł koksowniczy, 4 – przemysł elektromaszynowy i elektrotechniczny, 5 – inne branże przemysłu.

Źródło: [Krzysztofik R., Tkocz M., Spórna T., Kantor-Pietraga I., 2016, Some dilemmas of post-industrialism in a region of traditional industry: The case of the Katowice conurbation, Poland, Moravian Geographical Reports, 24, 1, s. 42-54.](#)

Należy zaznaczyć jednakże, że istniejący tu potencjał społeczno-ekonomiczny, jak i dobra renta geograficzna powodują, że istnieją dobre perspektywy dla dalszej redefinicji struktury gospodarczej regionu.

Jaka przyszłość w najbliższych latach? Transindustrializm

- 1 – miasta, w których doszło do znaczącej zmiany w zakresie relacji: p. tradycyjny – nowe branże przemysłu; 2 – miasta o kluczowej jeszcze roli przemysłu tradycyjnego; 3 – miasta z przemysłem tradycyjnym i nowymi branżami; 4 – miasta, w których zlikwidowany p. tradycyjny nie został zastąpiony nowymi branżami p. lub jest na początku tej drogi, 5 – miasta, które straciły f. przemysłowe; 6 – miasta bez funkcji przemysłowych dziś i w przeszłości

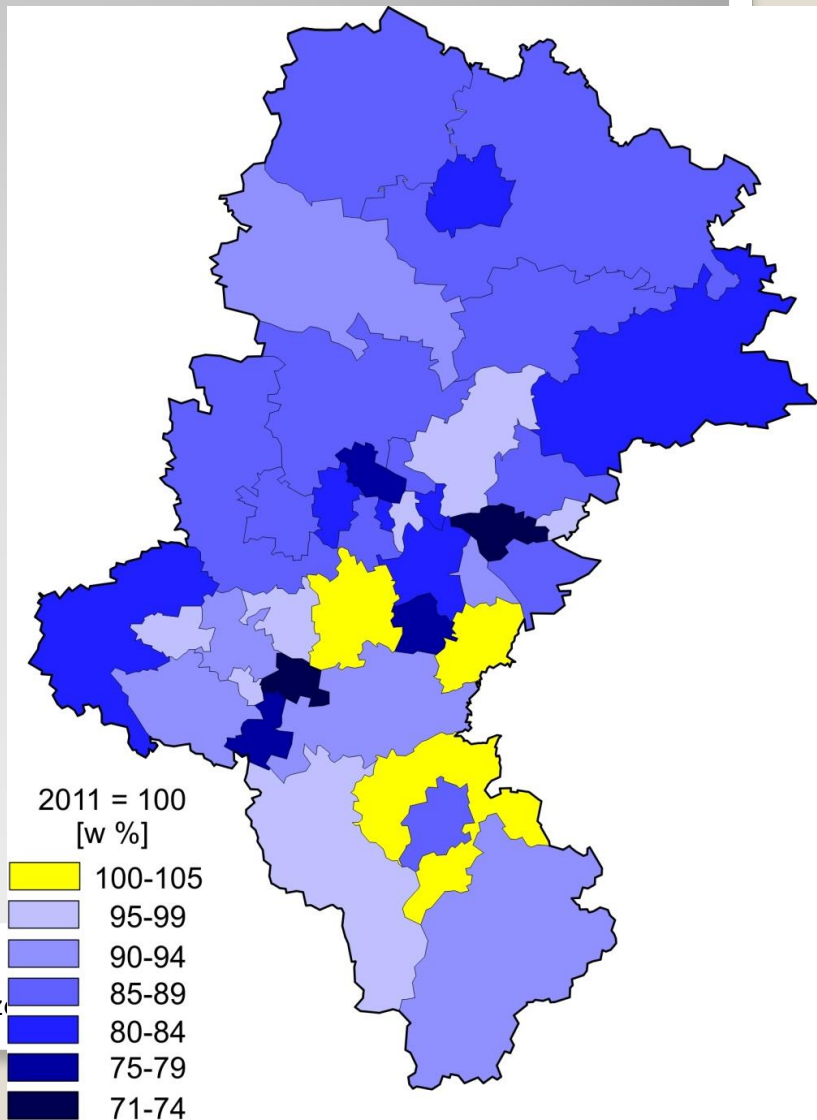
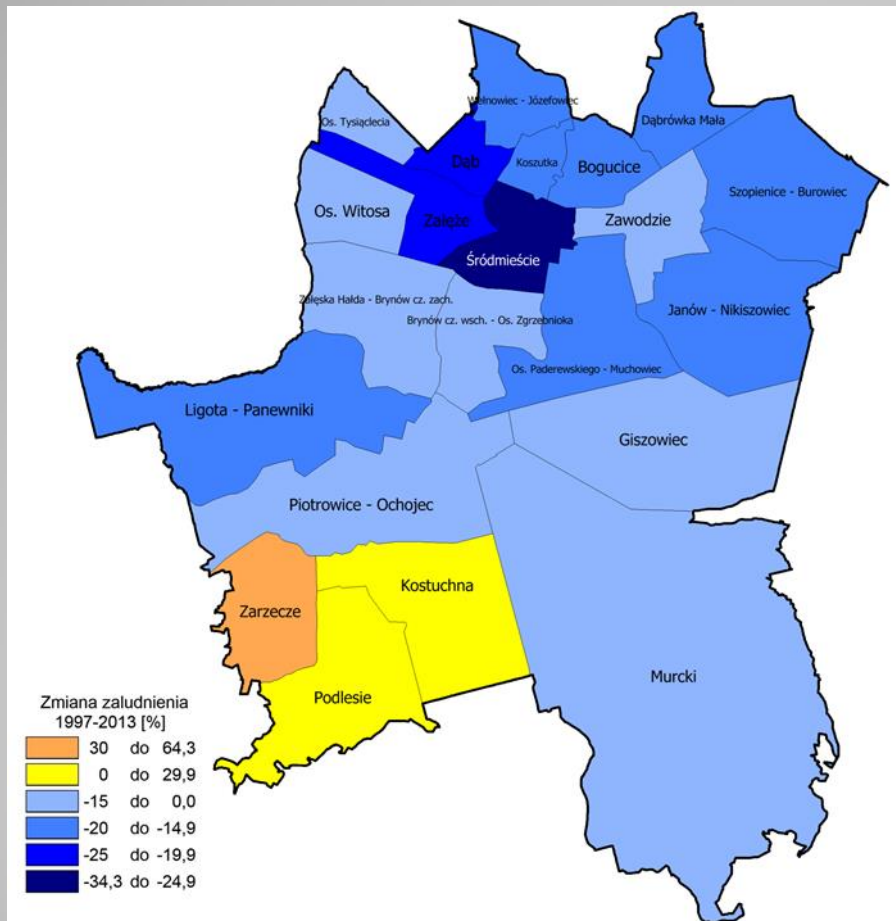
Źródło: [Krzysztofik R., Tkocz M., Spórna T., Kantor-Pietraga I., 2016, Some dilemmas of post-industrialism in a region of traditional industry: The case of the Katowice conurbation, Poland, Moravian Geographical Reports, 24, 1, s. 42-54.](#)

Fundamentalnym wyzwaniem rozwoju regionu stają się kwestie demograficzne i społeczne

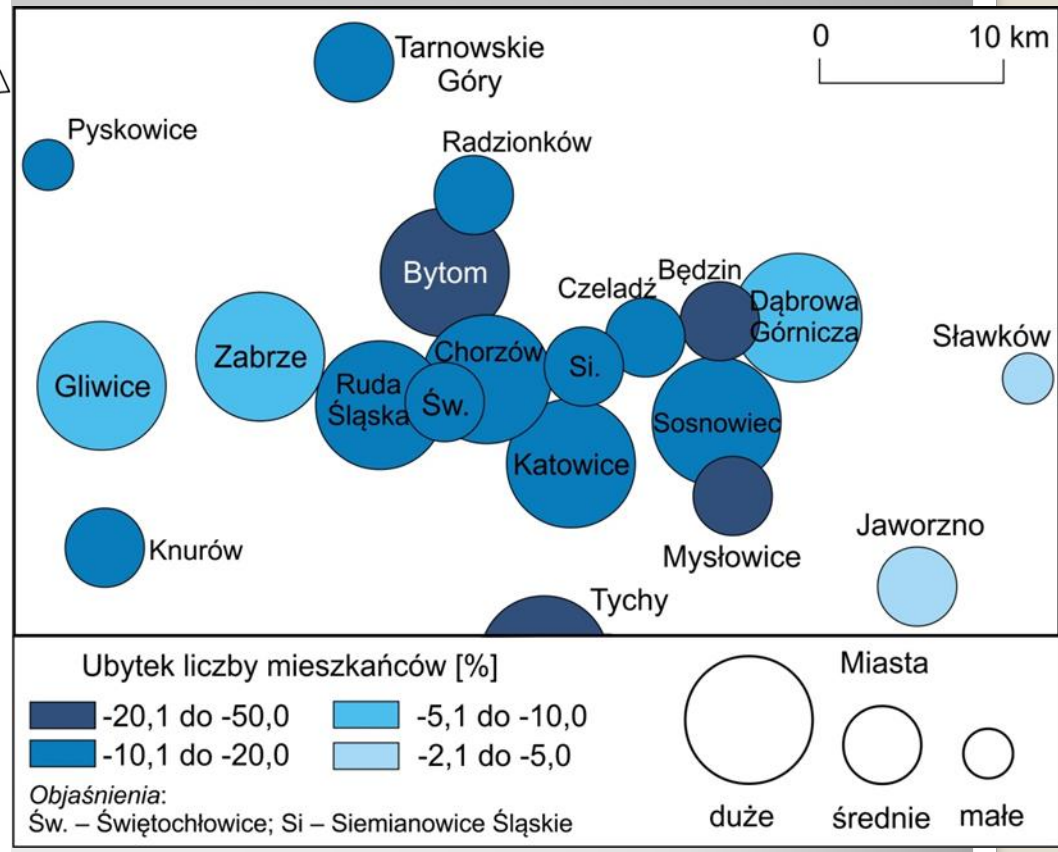
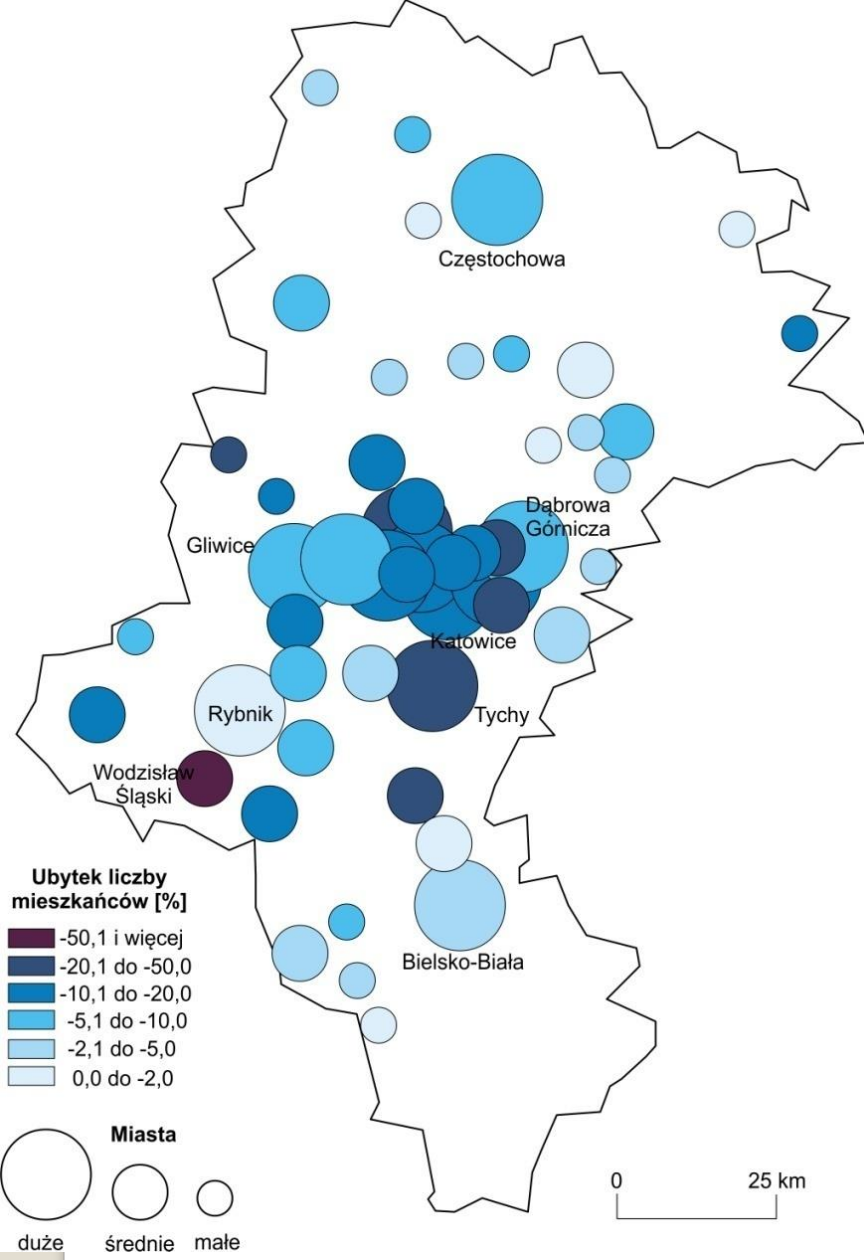

W ciągu najbliższych 30 lat w województwie ubędzie ponad 1 mln osób

W metropolii ubytek ten sięgnie ok. 600 tys.

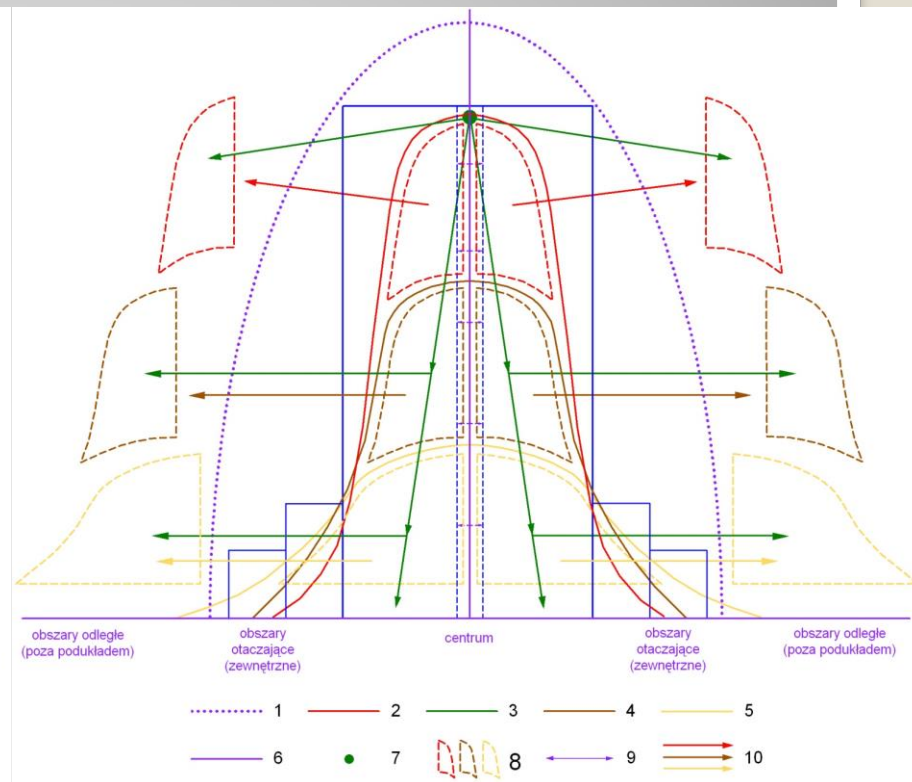
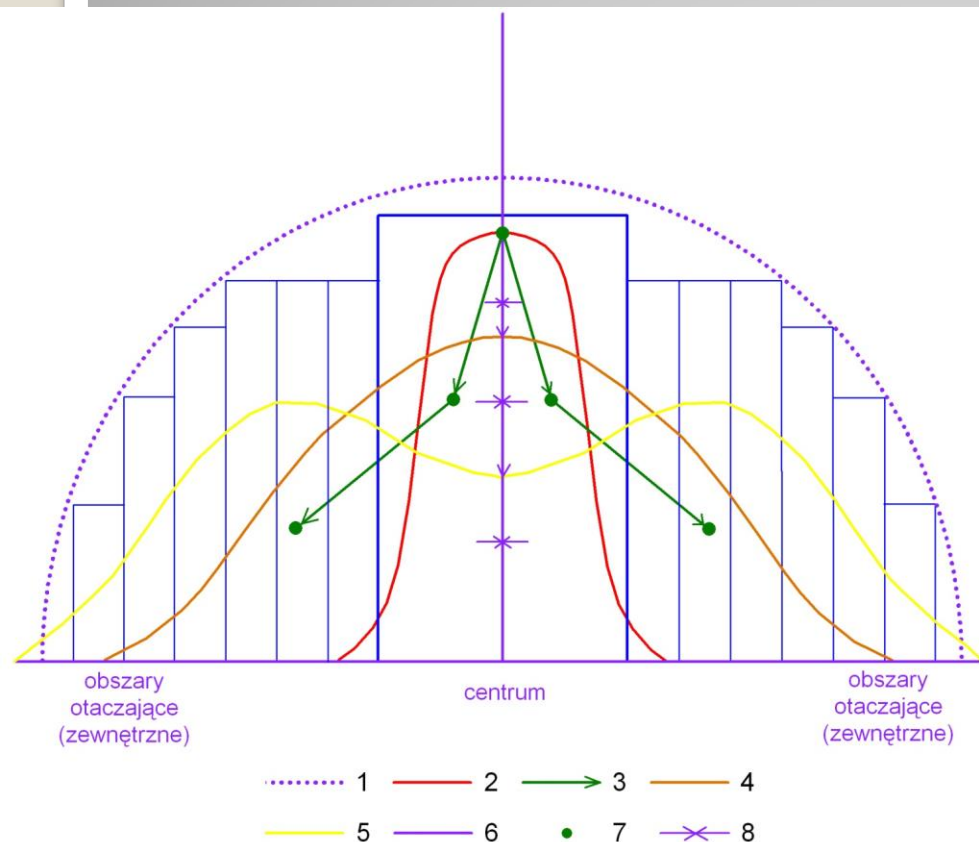

Sitek S., Runge J., Kłosowski F., Runge A., Petryszyn J., Pytel S., Kurpanik M., Spórna T., Zuzańska-Żyśko E., 2013, Społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne kierunki zmian regionalnego oraz lokalnych rynków pracy województwa śląskiego – SGP WSL, Uniwersytet Śląski, Sosnowiec, ss. 385.

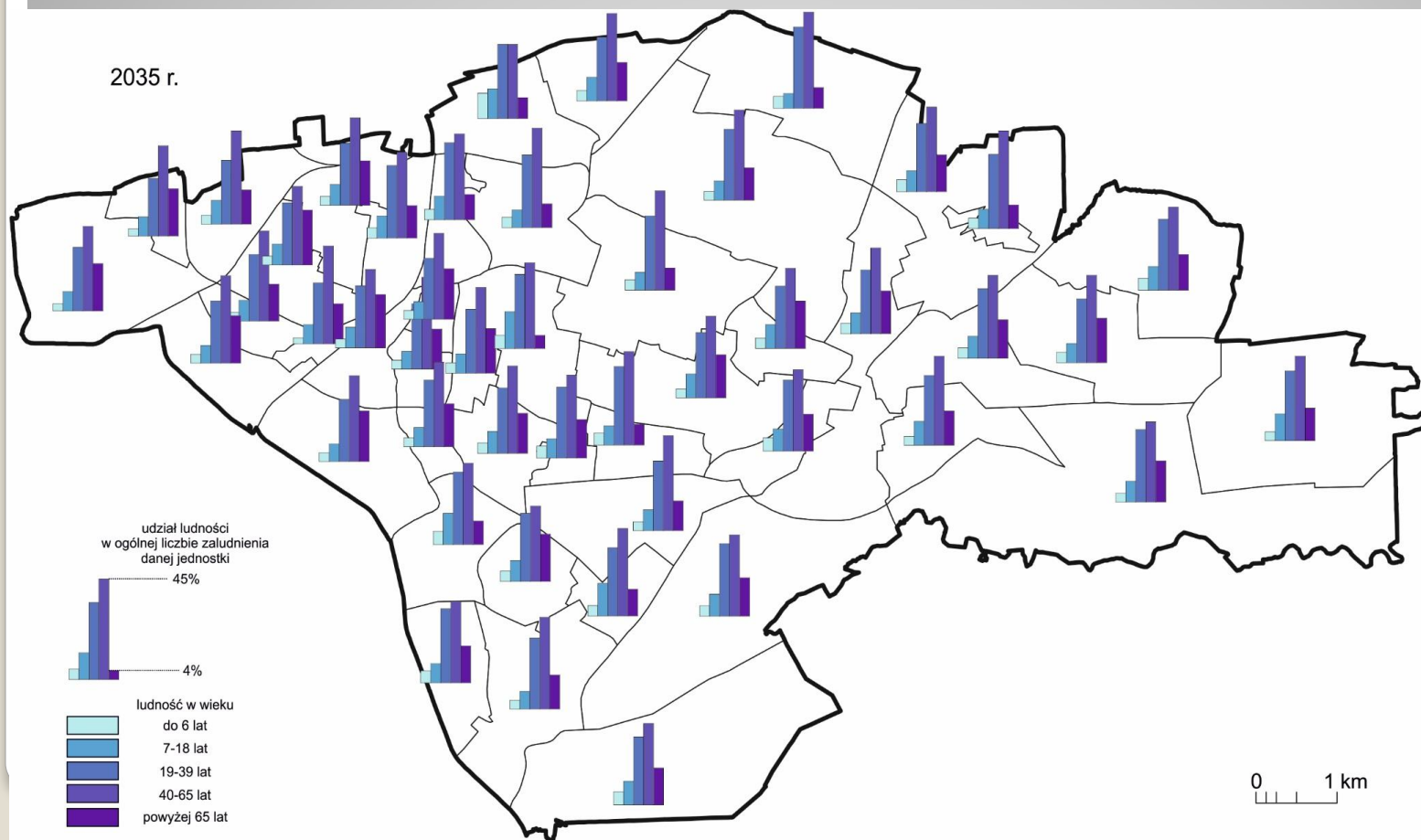

Źródło: J. Runge, R. Krzysztofik, A. Runge, S. Sitek, Depopulacja województwa śląskiego – uwarunkowania – konsekwencje – wyzwania -

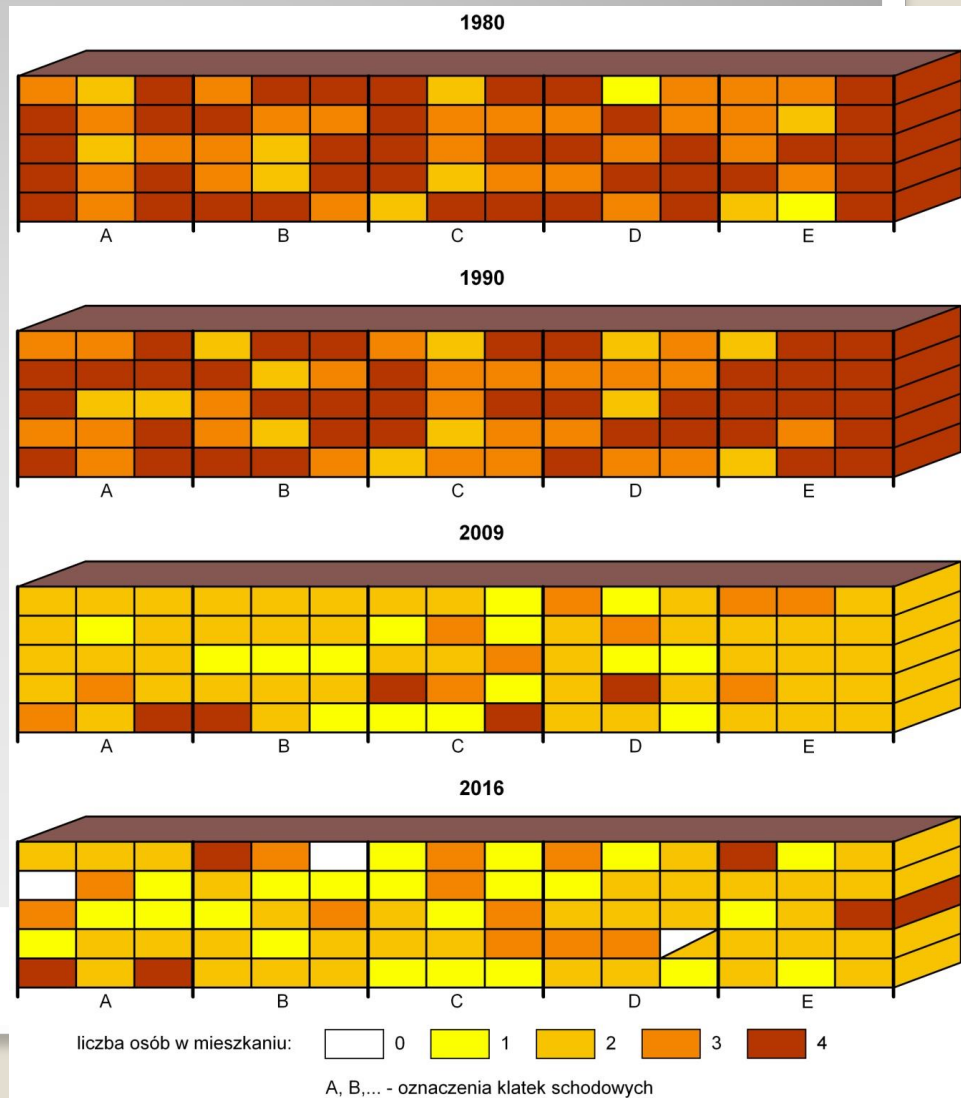
Dość niekorzystna sytuacja będzie kontynuowana także w zakresie przestrzennej redystrybucji mieszkańców i części potencjału ekonomicznego

Za 30 lat ponad połowa mieszkańców regionu będzie po 50 roku życia.
Dramatycznie niski będzie udział osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wielkim wyzwaniem będzie także społeczno-przestrzenna modernizacja blokowisk. W ciągu najbliższych lat szczególnie w tego typu będzie doświadczana depopulacja i zmiana struktury wiekowej mieszkańców.

Reasumując:

Uwarunkowania demograficzne w najbliższym okresie będą oddziaływać na spadek konkurencyjności regionu w zakresie pozyskiwania inwestycji opartych na niskich kosztach osobowych i płacowych. Doświadczane obecnie przesilenie w tym zakresie, w moim przekonaniu jest początkiem tego procesu.

Napływ migrantów jest rozwiązaniem połowicznym, szczególnie w oparach społecznego sprzeciwu wobec obywateli wybranych państw.

Ważnym atrybutem pro-rozwojowym będzie/jest natomiast solidna renta geograficzna woj. śląskiego. Niemniej jej wykorzystanie będzie wymagało pogłębiania specjalizacji oraz wzrostu czynnika know-how w tworzonych przedsięwzięciach gospodarczych.

Dziękuję Państwu za uwagę